

Sözcelem çözümlemesi için (Aristoteles'ten Benveniste'e) birkaç tarihsel gönderim^{*1}

Jean-Claude COQUET

É. Benveniste *Langages* dergisinin 1970 yılında çıkan bir sayısında “Sözcelemin Biçimsel Aygıtı” konusunu ele almıştı, o zamandan beri sözcelem izleği insan bilimlerinde ve toplum bilimlerinde sık sık tartışılmıştır.

Makalenin başlığının isabetli olup olmadığı sorgulanabilir. Sözcelem biçimlerinin olası bir betimlemesi var mıdır? Ayrıca “biçimsel aygıt” sözcelem görüngüsünü kapsar mı?

Sözcelem aslında dil bilimlerinin kara kutusudur. Sözcelemden onun özgül niteliğini kuşatmaya çalışmaksızın pek çok söz ederiz. Oysa sözcelem sözce üretme ediminin ta kendisidir, bizi ilgilendiren sözceye ait metin değildir.

Sözcelemek (bu eylemin tümleci nedir ki?) edimini ya da *sözcelemek* edimini tartışmak yerine ilkesel sorgulamaya yanıt veremeyeceğimizden kolaya kaçıp onun yarattığı etkileri (“Söylediğimizde, yapılmış demektir”) ya da (“sözcelem düzenleri”, “sözcelem sahnesi”, “sözcelem benzeşmezliği” gibi) günümüzde sıkça duyduğumuz ama sorunlu bazı söz dizimlerini kullanarak sözceleme ait retorik biçimlerini sergilemeyi tercih ederiz.

Yüzyıllar boyunca - Aristoteles'ten Stoacılar ve Epikuroşçulara, Port-Royal'den Merleau-Ponty gibi dil görüngübilimcilerine ya da Benveniste gibi görüngübilimi benimsemiş bir dilbilimciye aktarıldığı biçimiyle Yunanlıların derslerine dönüş, benim sözcelem görüngüsü olarak adlandırdığım şeyi çözümlemecinin daha iyi kavramasına olanak sağlayacaktır.

“Sözcelemin kendine özgü koşuluna dikkat etmek gerekir: bu bir sözce üretme ediminin ta kendisidir ve bizim konumuz olan sözceye ait metin değildir.”²

Geliş Tarihi: 29.11.2021

Kabul Tarihi: 16.12.2021

* Çeviren: Sündüz ÖZTÜRK KASAR. Prof. Dr., Yıldız Teknik Üniversitesi, Fen-Edebiyat Fakültesi, Batı Dilleri ve Edebiyatları Bölümü (İstanbul, Türkiye), e-posta: sunduz@yildiz.edu.tr, ORCID ID: 0000-0001-9642-7073.

Bu makalenin ilk yayımına ait bilgiler şöyledir:

Jean-Claude Coquet. «Quelques repères historiques pour une analyse de l'énonciation (d'Aristote à Benveniste)», *Littérature* [En ligne]. 2016/3, n° 183. Disponible sur : <https://www.cairn.info/revue-litterature-2016-3-page-129.htm>

¹ Bu metin Jean-Claude Coquet'nin 15 Şubat 2016 Pazartesi günü Philippe Monneret'nin Paris IV Üniversitesi'nde yürüttüğü dilbilim seminerinde yapmış olan sunumun yeniden ele alınmış biçimidir.

² É. Benveniste, *Problèmes de linguistique générale, II*, Paris, Gallimard, 1974, s. 80.

“Dilin özü öncelikle anlamlandırmaktır³.” Heraklitos’un bize verdiği ders budur. Delf’de Heraklitos’un dediğine göre, Apollon ne söyler ne de gizler, anlamlandırır, bir sözce üretir, bir sözcelem ediminde (*sèmainein*) bulunur.

Söylemi tanımlamak için anlamlayıcı bir işleme başvuruyorsak (Aristoteles için her bir söylem anlamlayıcıdır⁴), ben de bu işlemi bir ya da birden fazla sözceleyene bağlıyorsam, o zaman aşkın üçüncül eyleyen figürü olan Apollon, bizi yetke söylemine, dolayısıyla da bağımlılık alanına dâhil eder.

Yunancada eylem (*rhèma*) yalnızca ada karşıt olan (*rhèma vs onoma*) bir dilbilgisi ögesi değildir. Anlamlayıcı bir ilişki kurar. Eylemin görevi bağlamaktır (*prossèmainei*); sözceyi olguların varoluşuna, dünyanın varoluşuna bağlar (*rhèma prossèmaineito nun uparkein*)⁵. Zaten Benveniste’in ortaya koyduğu gibi eylemin konumu varoluş kavramına bağlıdır: “Bütün eylemler arasında varoluş bildiren eylemin, içinde yer almadığı bir sözcede hazır bulunmak gibi bir ayrıcalığı vardır [...] eylem işlevi eylem biçiminden bağımsızdır⁶.” Eylem işlevi “sözcenin öğelerini tam bir yapı oluşturacak biçimde düzenler” (Aristoteles’te bu *sun* işlevidir); “sözceyi gerçeklik yüklemiyle donatır” (bu da Aristoteles’te *pros* işlevidir) eylem öğeler arası düzenlemeye anlam verir; bir başka deyişle, anlamlayıcı bir dizimleştirme işlemi gerçekleştirir; dizimleştirme (bu terim Benveniste’e aittir) oluşuma katılan öğeleri dikkate almadan düşünülemez. Benveniste Aristoteles’in öğretisini harfiyen izler: “Sözcenin öğelerini birbirine bağlayan dilbilgisel ilişkiye, üstü örtük bir biçimde, dilsel düzenlemeyi “gerçeklik düzenine” bağlayan bir “budur!” eklenir⁷.”

Benveniste’in bu önermesinde ele almamız gereken iki kavram bulunmaktadır: önce, örtük “ekleme” kavramı, sonra da gerçeklikle bağlantı kavramı. Tanım gereği örtük öge çevrilmez. Aristoteles ekleme kavramını kayda geçirmek için ilgeç-belirteç görevi gören, öneke dönüşmüş *pros* ögesini seçmişti; daha önce gördüğümüz gibi “sözcelemek” anlamına gelen eylemin kendisi bu *pros* önekine dayanmaktadır: *rhèma prossèmainei*. Bu bileşik biçimden (önek artı eylem) oluşan eylem anlamlandırıcı ilişkiyi kurar ve *pros* (“bunun ötesinde”) içi deşildiğinde ortaya çıkacak örtük öğeye işaret eder, örneğimizde bu örtük öge “budur!” ögesidir.

Bu ekleme olmaksızın, sözce “gerçeklik düzeniyle” bağlantısı olmayan, ölü bir sözbiçim olarak kalırdı. L. Wittgenstein (Aristoteles’le bağlantılı olarak ya da olmayarak) “yaşayan bir önerme

³ Agy., s. 217.

⁴ B. Cassin & Michel Nancy, *La Décision du sens - Le livre gamma de la Métaphysique d’Aristote*, Paris, Vrin, 1998, s. 15.

⁵ Aristote, *De Interpretatione*, 16b, Paris, Vrin, 1984.

⁶ Aşağıda 7 numaralı nota bakınız. [Yazar “aşağıda 6 numaralı nota bakınız”, diyor ama bu notun kendisi 6 numarayı taşıyor. Tahminimizce, editör yazarın ulaştırdığı metne bu çalışmanın daha önce nerede sunulmuş olduğuna dair birinci notu ekliyor ve bu durumda, yazarın düzenlemiş olduğu not sayısı artıyor. Bu nedenle, notlar arasında yazarın yapmış olduğu göndermelerde not numarasını +1 olarak değerlendirmek gerekiyor. Aynı sorun ileride 36 numaralı notta da karşımıza çıkmaktadır. (Çevirenin notu)]

⁷ É. Benveniste, *Problèmes de linguistique générale, I*, Paris, Gallimard, 1966, s. 152 ve 154.

yaratabilmek için ölü göstergelere [*sun* işlevi] özdek dışı bir şey [*pros* işlevi] eklemek gerektiğinin” altını çizdi. Eklenecek bu özdek dışı şeyi, bu örtük ögeyi ilan eden *pros* önekidir⁸.

Port-Royal Dilbilgisi “ekleme” ve örtük öge öğretisini tamamen benimsedi. Şu örneği alalım: “*Dünya yuvarlaktır.*” Bu bir önermedir. “Dünya” konudur, “hakkında konuşulan şey”dir, “yuvarlak” ise konu edilenin niteliği, “önermede ileri sürülen şey”dir. Bu iki öge arasında da, “bağlantı”yı kuran ve *pros* rolü oynayan şu varoluş bildiren eylem (“*budur!*”) bulunmaktadır. *Olmak* eyleminin kendine özgü doğası da budur işte. Aristoteles, Port-Royal ve Benveniste aynı çizgi üzerindedirler.

Birkaç sayfa ileride, *Port-Royal Dilbilgisi* bizi dil görüngübiliminin alanı olacak tarafa götürür. Söz konusu olan genel olarak “doğrulama” değil de kişisel bir doğrulamadır.

İkinci olarak şu örneği alalım: *Petrus affirmat*, Port-Royal bunu *Petrus est affirmans* olarak çözümler ve buradaki *est* ögesinin “benim doğrulamama işaret ettiğinin⁹” altını çizer.

Eylemin yalnızca bir dilbilgisel kategori olmadığını söylemiştik, eylemin bir de anlamsal değeri vardır, bu da *olmak* eyleminin değeridir. O yalnızca doğrulamayı ya da yargılamayı (bu iki terim burada eşdeğerlidir) taşıyan değildir, “benim” doğrulamama gönderme yapar, genel olarak bir doğrulamaya değil¹⁰.

Port-Royal için doğrulama ya genel niteliklidir ya da sözceleme edimine bağlanır. Düşünceye, kavramsal olguya, *logosa* ait deneyimler alanındayız. Soyutlamaya yönelmiş olan Stoacılarla da aynı şey söz konusuydu, yine de *loqui*, konuşmak ile “olguların kendisini” ele alma (*res ipsas intueri*) arasında bir hiyerarşi kurabildiler. Söylem işte bu ilk gerçeklikle kurulan temas üzerine temellenir. Stoacı özdeyiş yalındır: olguların kendisinin dile gelmesine izin vermek gerekir, bir başka deyişle, bilgi iki işlem varsayar:

- (1) Alımlayıcı bir deneyim, olgunun kendisiyle temas etme,
- (2) Bu deneyimi dilsel bir biçime dönüştürme¹¹.

Benveniste de gösteren ile gösterilen arasında “olgunun kendisinin, gerçekliğin bulunduğunu¹²” kayda geçirir.

Epikuros ile bir de dünya deneyimi söz konusudur, yani olgular ve kişiler deneyimi. Düşünsel deneyimler ama bir de özellikle duyumsal deneyimler: “Güneşin ve ayın büyüklüğü”, der Epikuros,

⁸ L. Wittgenstein, *Le Cahier bleu et le Cahier brun*, Paris, Gallimard, 1996, s. 40.

⁹ Arnaud et Lancelot, *Grammaire générale et raisonnée*, 1660, rep. Paris, Paulet, 1966, s. 23-24 ve 72.

¹⁰ C. Imbert haklı olarak Jakobson ve Benveniste gibi dilbilimcilerin, ben onlara bir de Tesnière’i ekleyeceğim (üçü de aynı kuşaktandırlar) “eylem dilbilgisine bilgi kuramının artık ilgilenmediği sözceleme yapısını” kattıklarını kayda geçirir.

¹¹ Sénèque, *De tranquillitate animi*, 14, Paris, Les Belles lettres, 1950, s. 74: “Olguların kendisini göz önüne almak ve söylediklerimizi onların üzerine kurmak daha iyi olur diye düşünüyorum”.

¹² É. Benveniste, “Nature du signe linguistique”, *Problèmes de linguistique générale, I, agy.*, s. 50.

“bize oranladır (*pros èmas*) bize nasıl görünüyorsa öyledir”, ya da “su hep herhangi bir kişi için soğuktur, asla kendisi için değil¹³”.

Sözcelemin konumunu anlamak istediğimizde deneyimin rolü çok önemlidir demek ki: “İnsan dilde kendine ait deneyimi sözceler¹⁴” ya da bir başkasında algıladığı deneyimi. Sözcelemin ilk belirleyici niteliği böyle ortaya çıkar: dil aracılığıyla, biz (kim olduğunun belirlenmesi gereken bu sözceleyen, “biz”) dünya deneyimimizin bilinmesini sağlarız, bu yolla da hem kişisel hem toplumsal kimliğimizi sergileriz, bedensel deneyim önce gelir, bilişsel deneyim sonra.

Bedensel deneyimi örneklemek için A. Kechiche’in aktardığı bir olayı ele alacağım. Adèle rolünü oynayabilecek, onun duyumsanabilir dünya deneyimini sözceleyebilecek bir aktris arıyordu¹⁵. “Adèle’i görür görmez onu seçtim. Onu bir birahaneye davet etmişim. Bir limonlu turtta istedi ve turtayı yeme tarzını gördüğümde ‘İşte aradığım kız bu!’ dedim kendi kendime. Ağzını oynatma biçimi, çiğneme tarzıyla, bu kız ‘bütün duyularıyla yaşıyor’...”. Merleau-Ponty’nin dediği gibi “araya düşünce girmeksizin [...] olgular oradadırlar¹⁶”. Görüngübilimin özü şudur: “Görüngüleri, içinde ötekinin ve olguların bize önceden verilmiş olduğu yaşanmakta olan deneyim katmanını, ‘Ben-Öteki-olgular’ dizgesini doğum anında kavramak¹⁷”, yani dünya üzerindeki alınma anında: Adèle için bu limonlu turtta anıdır, onu yeme biçiminin, ağzını oynatma biçiminin, çiğneme biçiminin anıdır. İşte bu kız! Kız kimliğini sözceler, “duyularıyla” davranır; “araya düşünce girmeksizin”. Bir deneyimi betimlemek (bilişsel yüklem), onu nesnelleştirmek, uzakta tutmak, onu temsil etmek söz konusu değildir, tam tersi, bir bedensel deneyime katılmak, onu çevirmek söz konusudur. Duyumsanabilir deneyimi çevirmek bedensel yükleme düşer. Şu nokta üzerinde ısrarla duralım: “Çevirmek”, “betimlemek” değildir. Söz konusu olan gerçekliktir ve “yeniden üretmek” gerektiğidir. Benveniste’in gözünde dilin işlevi budur: “gerçekliği *yeniden üretmek*”, onu bir kez daha üretmek¹⁸. Olguların kendisine erişmek. Paylaşılmış deneyim görüngüsünde, kullanılagelen “özneler arasılık” terimi uygun değildir. Biraz fazla hızlı ortaya çıkmıştır. Aslında söz konusu olan “bedenler arasılık”tır, bu da bambaşka bir şeydir, bedenlerin kendisi arasındaki ilişkidir, “özneler” arası değil.

Ötekileri dünyanın fiziksel varlığında ortaya çıktıklarında alalım [...], kendimi kavramaya çalıştığımda üzerime gelen bütün hammaddesiyle duyumsanabilir dünya ve onun içine alınmış olan ötekilerdir [...]. Onlar çölüme nüfus katacağım kurgusal varlıklar değildirler, zihnimin akışları, ebediyen etkinleşmeyecek olasılar değil de etten kemikten varlığımın ikizleri ya da etten kemikten varlığımın etten kemikten varlığıdır¹⁹.

¹³ Jean Brun, *L'Épicurisme*, Paris, PUF, 1966, s. 37 ve 41.

¹⁴ É. Benveniste, *ms* de “Le langage et l’expérience humaine”, *Problèmes de linguistique générale, II*, agy.

¹⁵ Association Française des Cinémas d’Art et d’Essai [Sanat ve Deneme Sinemaları Fransız Derneği] tarafından yayınlanan *La Vie d’Adèle* adlı filmin Yönetmeni A. Kechiche ile Söyleşi. Çevrimiçinde bkz. <http://www.universcine.com/articles/abdellatif-kechiche-jusqu-ou-on-peut-atteindre-la-verite> (Erişim Tarihi: Haziran 2016)

¹⁶ M. Merleau-Ponty, *Signes*, Paris, Gallimard, 1960, s. 228.

¹⁷ M. Merleau-Ponty, *Phénoménologie de la perception*, Paris, Gallimard, 1945, s. 69.

¹⁸ É. Benveniste, “Coup d’œil sur le développement de la linguistique”, *Problèmes de linguistique générale, I*, agy., s. 25.

¹⁹ M. Merleau-Ponty, *Signes*, agy., s. 22 ve 221.

Gerçekten de “etten kemikten varlık” (*Leib*) bedeninin kendisinin varlığıdır. Nietzsche’ye gönderme yapan Heidegger’i alıntılıyorum: “Nietzsche’ye göre, *homo naturae* etten kemikten varlığını dünyaya dair yorumunun yönlendiricisi yapan insandır²⁰.” *Homo naturae* yani doğa adamı, *phusis* düzenindeki insandır, olguların yakınında olandır. *Logos* düzenindeki insan ise uzakta durur. Katılmaz, gözlemler.

Limonlu turta deneyimini yeniden ele alırsak, gözlemleyen kişi, *logos* düzenindeki insan, nesneyi yani turtayı ve onu yiyen genç kızı *betimlemekle* yetinirdi. *Phusis* düzenindeki insan ise, duygudaşlıkla, kendini ötekinin üzerine yansıtarak, burada tat almaya ilgili olan tensel bağı kurar. Daha doğrusu duyumsal-devinimsel bir bağ söz konusudur burada: bu bağ (“ağzını oynatma biçimi”) genç kızı ve müstakbel aktrisi yani Adèle Exarchopoulos’u nesnesiyle birleştirir. *Phusis* Aristoteles’e göre “belli bir hazır bulunuş biçimi”dir²¹, Heraklitos’u yorumlayan J. Bollack ve H. Wismann ise bize bunun “bir ortaya çıkış ilkesi” olduğunu söylerler²². *Phusis* bizim ötekiyle, dünya ile kurabileceğimiz temas yoluyla ortaya çıkar. Ortaklık kuran bu bedenle benim bedenim “uyanır”, demektir görüngübilimci²³. Bu ikizlik durumunu çevirmek dile düşer. Duyumsanabilir olguyu nasıl söylemek gerek? Yanıt “yalın”dır: sözceleyenin daha önceden tanımış olduğu bedensel yüklemeleri kullanarak. Dilin ne tür bir insan deneyimini çevirdiğini saptamayı bilmek de çözümleneciye düşer. Zira ister düşünsel deneyim (*logos* alanı) ister duyumsal deneyim (*phusis* alanı) söz konusu olsun “deneyim oradadır, kendisini aktaran biçimin içindedir” der Benveniste²⁴. Sözcelemin ikinci belirleyici niteliği de bundan ileri gelir: insan deneyimi ancak dilin içinde kayda geçer.

Önermenin tarihi 1965’tir. Bugün bile dil çözümlenecilerini şaşırtmaktan geri kalmamaktadır. Bildiğim kadarıyla, gerçek bir dil görüngübilimcisi olan Benveniste’in ardından giden olmadı. Bu da böyle bir önermenin ne kadar rahatsız edici olduğunu söylemek anlamına gelir. Herhangi bir biçimden -burada eylemden (yemek yeme, çiğneme biçimi), bir başka yerde, belirticilerden ya da yazının kendisinden- yola çıkarak, sözcelem üretiminin farklı evrelerini kayda geçiren hangi dil düzeyi olursa olsun, *phusis* alanına ya da *logos* alanına ait olan belli bir türdeki deneyimle karşı karşıya bulunmaktayız²⁵.

Bir sinema yönetmenin kayda geçirdiği sözler bir ressamın, Cézanne’ın söylediklerine çağrışım yapar. Bunlar bizi *phusis* ve *logos* arasında bir hiyerarşi kurmaya ve ortaya çıkış düzenlerini belirlemeye teşvik eder. Cézanne’ın çalışması açık bir biçimde iki açıdan anlamlayıcı bir etkinliktir, hem *phusis* açısından hem *logos* açısından. Daha yalın olana gidersek, bu *phusis* alanıdır, Kechiche ve kendi

²⁰ M. Heidegger, *Questions II*, Paris, Gallimard, 1968, s. 485.

²¹ Aristote, *Métaphysique* (çeviren: Bernard Sichère), Paris, Pocket, coll. Agors, 2007, s. 237.

²² J. Bollack-H. Wismann, *Héraclite ou la séparation*, Paris, Minuit, 1972, “Préface” de 1995, s. VI.

²³ M. Merleau-Ponty, *L’Œil et l’Esprit*, Paris, Gallimard, 1964, s. 13.

²⁴ É. Benveniste, *Problèmes de linguistique générale, II*, agy., s. 68 ve 78.

²⁵ J.-C. Coquet, «A propos de l’écriture dans la phénoménologie du langage: Benveniste, Merleau-Ponty et quelques autres...», *Autour d’Émile Benveniste- Sur l’écriture*, Paris, Seuil, 2016, s. 74.

kendisinin yorumcusu olan Cézanne'nin ayrıcalıklı kıldığı tensel deneyim alanıdır. Merleau-Ponty'nin izinden giderek, altını çizmeyi önemseydiğimiz “Algının Önceliği”dir bu²⁶.

Aslında resim yaptığım zaman hiçbir şey düşünmüyorum. Renkler görüyorum... Ama en küçük bir dikkat dağınıklığı, en küçük bir güçten düşme söz konusu olursa, özellikle de bir gün çok fazla yorumlarsam, eğer bir kuram beni dünküne karşıt bir yere götürürse, resim yaparken düşünürsem, araya girersem, eyvahlar olsun, her şey defolup gider.

Çelişki açıkça ortadadır: Bir yandan şu çok alışılmış *logos* alanından çekilmek, diğer yandan “varlığın köklerinin ta kendisine” yani *phusis* alanına gitmek uygun görülmüştür: “Size çevirmeye çalıştığım [...] varlığın köklerinin ta kendisiyle, duyuların ele gelmez kaynağıyla karışır” (M. Merleau-Ponty'nin *L'Œil et l'Esprit* başlıklı kitabında yer alan epigraf).

Bir başka tavsiye: genellemeler alanını, soyutlama alanını terk edip “gerçek bir olgu” ile temas kurmak; bu gerçek olgu belli bir uzamda kuşatılmıştır (belirticiler de bundan kaynaklanır), ama zamansal değişimlere de maruz kalır: “Hiçbir şey hep aynı değildir.”

Anlamsız olan, önceden biçimlendirilmiş bir mitolojiye, nesnelere hakkında hazır olarak verilmiş düşüncelere sahip olmaktır ve gerçek olgu yerine bunu kopyalamak, bu yeryüzü yerine bu hayalleri kopyalamaktır. Ressam müsveddeleri şu ağacı, sizin yüzünüzü, şu köpeği görmezler de ağaç, yüz, köpek görürler. Hiçbir şey görmezler. Hiçbir şey hep aynı değildir.

Merleau-Ponty'nin dikkat çektiği bir hususu yeniden ele alalım: bedenimiz uzam ve zaman içine “yerleşmiştir”²⁷. “Önceden biçimlendirilmiş bir mitoloji” yoktur, “nesnelere hakkında hazır olarak verilmiş düşünceler” yoktur, genellemeler yoktur (belirli tanımlık kullanımı da buradan gelir), “ağaç, yüz, köpek” yoktur, bunun yerine gösterme sıfatıyla “şu ağaç, sizin yüzünüz, şu köpek” vardır. “Görmeyi bilmek, duyumsamak”²⁸ istiyorsak, kural budur.

Merleau-Ponty'nin yaklaşımı da böyledir: “Algı bize olgunun kendisini verir. Algılamak beden aracılığıyla bir şeyin kendimizde hazır bulunmasını sağlamaktır”²⁹. Bedensel söyleyen, gözlemci ya da “seyirci” rolünde değildir, o katılımcı taraftır, deneyime katılır:

Deneyim dizgesi sanki ben Tanrıymışım gibi benim önümde açılıp yayılmaz, belli bir bakış açısından benim tarafımdan yaşanır, ben bunun seyircisi değil, bir parçasıyım ve hem algılamamın tamamlanmasını hem de her türlü algının ufku olarak algımın bütünlüklü dünyaya açılmasını sağlayan da benim bir bakış açısına dahil olmamdır³⁰.

Phusis'in bu önceliği neden Cézanne'da *logos*'un dışlandığını açıklar. Olguların kendisine erişmek bilişsel edimi dışarda bırakır. Eğer *logos* devreye girerse anında yaptırım gerçekleşir: “resim yaparken düşünürsem, araya girersem [*bilişsel* yüklem], eyvahlar olsun, her şey defolup gider”.

²⁶ M. Merleau-Ponty'nin *Le Primat de la perception et ses conséquences philosophiques* başlıklı küçük kitabında bulduğumuz önerme, Grenoble, Cynara, 1989.

²⁷ M. Merleau-Ponty, *Phénoménologie de la perception*, agy., s. 162.

²⁸ J. Gasquet, *Cézanne*, Encre marine, 2002, s. 236-237, 242, 255, 280, 298.

²⁹ M. Merleau-Ponty, *Le Primat de la perception*, agy., s. 104.

³⁰ M. Merleau-Ponty, *Phénoménologie de la perception*, agy., s. 350.

Logos dışlanmıştır ama kovulmamıştır. “Algılama deneyiminin üzerinde ikinci bir katman oluşturur. Bu katman da vazgeçemeyeceğimiz bir ilk zemin gibidir. Algılama deneyimi olguların, hakikatlerin, sahip olduklarımızın bizim için [Epikurosçular *pros êmas* demişlerdir] olduğu anda bizim hazır bulunmamızı sağlar; bize doğmakta olan bir *logos* verir³¹”.

Öyleyse Cézanne için, Kechiche için olduğu gibi görüngübilimci için de genetik bir hiyerarşi vardır: ilk olarak, *bedensel* yüklemelerin aktardığı *phusis*, ikinci olarak, *bilişsel* yüklemelerin betimlediği “düşünsel dönüş³²”, *logos* gelir.

Benveniste’in Baudelaire hakkında aldığı notları izlersek³³, bu iki alan arasındaki yol ayrımının nasıl ortaya çıktığını çabucak kavrayabiliriz; söz konusu iki alan *bilişsel* yüklemelere çağrı yapan sözcelem ile *bedensel* yüklemelerin üzerine kurulan sözcelemidir. Hikâye simgesel niteliktedir: şu Siraküzalı Yunan bilginin hikâyesi, hani Arşimet teoremi adıyla bilinen hidrostatik ilkelerinden birini oluşturan bilgin. Benveniste iki türde deneyim ele alır, bilimcinin deneyimi, şairin deneyimi: “Bilimci parlak bir teorem sözceler: ‘Suya batmış her cisim/her beden¹...’” “Bilimci” için her türlü bilginin kaynağında yalnızca *logos* vardır. Evrensel bir niceleyicinin araya girmesiyle dünya ile ilişkisini kurar, Hjelmslev bu niceleyiciyi “her *x* sözcüsünün *f* ilkesini doğruladığı evrensel düzenleniş ilkesi³⁴” olarak adlandırır. Benveniste’in söz ettiği “parlak teorem” aşkın bir söyleyen tarafından, “aşkın bir üçüncül eyleyen³⁵” tarafından üretilmiştir, burada onu büyük harfle Bilim olarak adlandırabiliriz: Benveniste tarafından anılan, Arşimet’in “yüzen cisimler” hakkındaki şu fizik ilkesini ele alalım: “Suya batmış her cisim...” (teorem “bir sıvının içine” der ama Benveniste gündelik terimi tercih eder, yani su...).

Tıpkı Apollon’un yetke söylemi gibi, bağımlılık ilişkisi kuran bu bilimsel söylem parçasına karşıt olarak Benveniste bir “şiirsel ilke”nin değer kazanmasını sağlar; bu şiirsel ilkeye göre, “Sicilya’nın ılık suyuna dalmış şair”, yani suyla temas eden bir beden tinsel deneyimine tanık olan kişi, sözcelenir. Zaten burada söz konusu olan “her cisim/her beden” değil, “şu beden”dirⁱⁱ, tıpkı Cézanne’in istediği gibi, “ağaç” değil de “şu ağaç”:

Bilimci ve şair

Bilimci parlak bir teorem sözceler:

“Suya batmış her cisim/her beden...”

Şair bu son sözcükler üzerinde hayal kurar, bu sözcükler garip bir belirsizlikle donatılmışlardır:

“Her cisim/her beden- hangi cisim/hangi beden?” Beden - her şey oraya götürülür. Sicilya’nın ılık suyuna dalmış olan bedenimi hissediyorum, Siraküza’daki dalganın tatlı dokunuşunu hissediyorum. Orada mıydı, Arşimet’in ...?

³¹ M. Merleau-Ponty, *Le Primat de la perception*, agy., s. 67 ve 85.

³² J. Bollack-H. Wismann, *Héraclite*, agy., s. IV.

³³ Bu notlar C. Laplantine tarafından 2011’de Lambert-Lucas yayınevinde yayınlanmıştır: Émile Benveniste, *Baudelaire*. “Bilimci” Arşimet, Baudelaire’in yapıtının hiçbir yerinde yer almamaktadır.

³⁴ L. Hjelmslev, *Prolégomènes à une théorie du langage* (Dancada, *Au sujet de la fondation de la théorie du langage*), 1943, Paris, Minuit, 1968, s. 105.

³⁵ Bu aşkın üçüncül eyleyenle karşıtlaşan bir için üçüncül eyleyen vardır, M. Merleau-Ponty bunu şöyle tanımlar: “Bu, bizim içimizde konuşan varlıktır, ondan söz eden biz değiliz”. *Le Visible et l’Invisible*, Paris, Gallimard, 1964, s. 244.

Cézanne’ın belirlediği biçimiyle “şu beden” ama daha iyisi: “benim bedenim” ya da biraz daha genişleterek, bu metnin bir başka değişkesinde olduğu gibi:

Benim bedenim mi, evet Sicilya’nın ılık dalgalarına batmış olan benim sevgili bedenim mi? Arşimet banyoda mıydı? Bedenini suyun içinde hissetmek, bedenim aracılığıyla var olmak, denizden doğan bu hayatı, suyun el ve ayaklara nüfuz ettirdiği hareketi bedeninde karşılamak...³⁶

Benveniste Merleau-Ponty ile ortak zeminde buluşur. Söz konusu olan beden, “insanın kendine ait” bedeni, “benim” bedenimdir. Duyumsanabilir dünyayı deneyimleme merkezi olarak bu beden görüngübilimcinin şunu söylemesine izin verir: “Onunla aynı davayı paylaşıyoruz ve bir biçimde, ben bedenimim³⁷.” Benveniste bunu “bedeni aracılığıyla var olmak” biçiminde çevirir. Deneyimleme merkezi olarak bedenim, burada, oynak, devingen nitelikleri olan belli bir uzamda konum almıştır, suyla kaplı bu uzam fizikçilerin nesnel bir biçimde “sıvı” diye adlandırdıkları şeyle değil de belli bir yerin suyuyla, yani “Sicilya’nın suyu” ile kaplıdır. Suya değen, “suyun içine batmış” beden vardır, ayrıca da suyun değdiği (“Sicilya’nın ılık suyu”) ve “suyun el ve ayaklara nüfuz ettirdiği hareketin” değdiği beden vardır. Beden merkezdedir, uzama yerleşmiştir:

Görünür ve devingen olan bedenim mevcut olguların içinde sayılır, onlardan biridir, dünyanın dokusu içinde yer alır ve onun uyumluluğu olgunun uyumluluğudur. Ama mademki beden yaşamakta ve devinmektedir, [mademki *phusis* düzenine aittir], olguları kendi çevresinde çember halinde tutar, onlar bedeninin bir eklentisi ya da uzantısındırlar, onun etten kemikten varlığına kazanmışlardır, onun bütünlüklü tanımının bir parçasındırlar ve dünya beden ile aynı kumaştan yapılmıştır³⁸.

Aristoteles’ten Benveniste’e ve Merleau-Ponty’ye giden sürekliliği belirlemenin zamanı geldi. Aristoteles dil kategorilerinin zirvesinde olmak kategorisinin, “hazır olma/ hazır bulunma”nın (*ousia*), “olan şey”in yer aldığı söyler: bu hazır oluş/hazır bulunuş iki farklı sözcelem biçiminde ortaya çıkar: ya *phusis*’e göre ya da *logos*’a göre, ayrıca da iki yönetim biçiminde, özerlik yönetiminde ve bağımlılık yönetiminde gerçekleşir. Dünyanın tüm olguları hakkında Stoacıların yaptıkları ayırım budur, kimi olgular bize bağlıdır (özerklik yönetimi), kimi olgular ise bize bağlı değildir (bağımlılık yönetimi). “*Phusis* ve *logos*’un birliğine”, Merleau-Ponty’nin deyimiyle “birleşmelerine³⁹” gelince, Aristoteles’in dizgesinde bu “rastlantısal olarak değil de gerekli olarak⁴⁰” görünür.

Aristoteles ile birlikte doğrudan dil görüngübilimi alanına girmektediriz. B. Cassin şöyle bir not düşer: “*De Interpretatione* [Aristoteles’in dil hakkındaki düşüncesini açıkladığı yapıtı], daha ilk

³⁶ É. Benveniste, *Notes sur Baudelaire*, ms f°87, 195 ve 196. 33 numaralı nota bakınız. [Yazar “32 numaralı nota bakınız” diyor, ancak 6 numaralı notta da açıkladığımız gibi, tahminimizce, editör yazarın ulaştırdığı metne bu çalışmanın daha önce nerede sunulmuş olduğuna dair birinci notu ekliyor ve bu durumda, yazarın düzenlemiş olduğu not sayısı artıyor. Bu nedenle, notlar arasında yazarın yapmış olduğu göndermelerde not numarasını +1 olarak değerlendirmek gerekiyor. (Çevirenin notu)]

³⁷ M. Merleau-Ponty, “Être et Avoir”, *compte rendu d’Être et Avoir de Gabriel Marcel*, oct. 1936, yeniden yayını yapan dergi: *Les Études philosophiques*, 1988/1, s.76.

³⁸ M. Merleau-Ponty, *L’Œil et l’Esprit*, agy., s. 197.

³⁹ M. Merleau-Ponty, *Notes de cours – 1959-1961*, Paris, Gallimard, 1996, s. 37.

⁴⁰ E. Cassirer, alıntılan J. Derrida, *Langages* 24, 1971, s. 23-24. [Burada söz konusu olan Jacques Derrida’nın “Le supplément de copule. La philosophie devant la linguistique” başlıklı makalesidir (s. 14-39) ve Cassirer’den yapılan alıntı s. 24’te yer almaktadır. (Çevirenin notu)]

satırlarında görüngübilimi bilgilendiren ve dilin temel yasası olarak kalacak klasik yapıyı gözler önüne serer⁴¹.”

Aristoteles’in ardından Merleau-Ponty de aynı şeyi söylemektedir: *phusis* ve *logos* arasında “birleşme” vardır, ama Heidegger gibi Merleau-Ponty de iki düzen arasında bir hiyerarşi olduğunu not düşer, “*phusis* düzeni *logos* düzeninin altındadır” ya da bir başka anlatımla, “bildiğimiz her düşünce [*logos* düzeni] etten kemikten bir varlığın [*phusis* düzeni] başına gelir”⁴². Bu aynı zamanda özerkliğe ve bağımlılığa denk düşeni keşfetmeye bir davettir.

Sonuca bağlamak için *Phusis et Logos- Une phénoménologie du langage*⁴³ başlıklı kitabın arka kapağında alıntı yapacağım:

“İçine yerleşmiş olduğumuz belli bir gerçekliğin sınırlarını dile nasıl açmalı?” diye sormaktaydı Levinas. İlk soru daha çok şöyle olmalıydı: dil, içine yerleşmiş olduğumuz belli bir gerçekliğe açılabilir mi? Eğer açılabilirse, o zaman dil, olguların kendisine (yani *phusis*’e) ve zihne (yani *logos*’a) ait olanı birleştirmek ve ayırtırmak için nasıl işlem yapar?

Biliyoruz ki egemen düşünce *logos*’un payını öne çıkarır ve *phusis*’in payına ait değeri pek de bilmez, o kadar ki *bedensel* yüklemelerin çevirmesi gereken şeyi *bilişsel* yüklemelerle aktarır. Oysa duyumsanabilir olguyu çevirmek, onu *söylemek*, Aristoteles’in doğruladığı, “*phusis* ve *logos* birliğinin” kabullenilmiş olmasını varsayar. Aslında bu bilgikuramsal bir gerekliliktir. Bu gerekliliği dil çözümlenecilerinin tümüyle paylaşmayı başarmış olduğumuz kesin değildir.

ⁱ Burada kullanılan Fransızca terim “corps” hem bir fizik terimi olarak “cisim” anlamına gelmektedir, hem de gündelik kullanımda “beden” anlamına gelir. Metnin biraz ilerisinde, sözcüğün bu iki farklı anlamı üzerinde bir dil oyunu karşımıza çıkacaktır (Çevirenin notu).

ⁱⁱ Bir önceki notta sözünü ettiğimiz dil oyunu burada gerçekleşmektedir: “*tout corps*: her cisim/her beden” ve “*ce corps*: şu beden” (Çevirenin notu).

---

⁴¹ B. Cassin, *Vocabulaire européen des philosophies*, Paris, Seuil/Le Robert, 2004, s. 1161. H. G. Gadamer (1900-2002) de aynı yargıda bulunur: “Aristoteles olguların kendisini göz önüne alan bir görüngübilimciydi”, M. Heidegger, *Interprétations phénoménologiques d’Aristote*, 1922, T.E.R., 1992, s. 15.

⁴² M. Merleau-Ponty, *Notes de cours – 1959-1961*, agy., 132 ve *Le Visible et l’Invisible*, agy., s. 191.

⁴³ J.-C. Coquet, *Phusis et Logos- Une phénoménologie du langage*, Paris, PUV, 2007.

Jean-Claude Coquet'nin Söyleyenler Kuramına ait Türkçe- Fransızca Terimce (4)ⁱ

Türkçe Terim	Fransızca Terim
ad	nom (le)
algılama; algı	perception (la)
algılamak	percevoir
alımlayıcı deneyim	expérience perceptive (l') (fém.)
anamlandırmak; anlam taşımak	signifier
anamlayıcı dizimleştirme	syntagmation signifiante (la)
anamlayıcı ilişki	relation signifiante (la)
anlamsal değer	valeur sémantique (la)
anlamsız	insensé
bağımlılık yönetimi	régime de l'hétéronomie (le)
bedenler arasılık	intercorporéité (l') (fém.)
bedensel deneyim	expérience corporelle (l') (fém.)
bedensel deneyime katılmak	participer à l'expérience corporelle
bedensel söyleyen	instance corporelle (l') (fém.)
belirleyici nitelik	trait pertinent (le)
bileşik biçim	forme composée (la)
bilgikuramsal	épistémologique
bişsel deneyim	expérience cognitive (l') (fém.)
bişsel edim	acte cognitif (l') (mas.)
birleşme	jonction (la)
deneyimi betimlemek	décrire l'expérience
deneyimleme merkezi	centre d'expérience (le)
dilbilgisel kategori	catégorie grammaticale (la)
dilbilgisi ögesi	terme de grammaire (le)
dilin özü	propre du langage (le)
dilsel bir biçime dönüştürme	mise en forme langagière (la)

dilsel düzenleme	agencement linguistique (l') (mas.)
dizimleştirme	syntagmation (la)
doğrulama	affirmation (l') (fém.)
doğrulama taşıyıcı	porteur d'affirmation
duygudaşlık	empathie (l') (fém.)
duyum	sensation (la)
duyumsal deneyim	expérience sensible (l') (fém.)
duyumsal-devinimsel bağ	lien sensori-moteur (le)
duyumsamak	sentir
duyumsanabilir deneyimi çevirmek	traduire l'expérience sensible
dünya deneyimi	expérience du monde (l') (fém.)
dünya ile temas etme	contact avec le monde (le)
dünyanın fiziksel varlığı	chair du monde (la)
düşünsel deneyim	expérience de pensée (l') (fém.)
ekleme	ajout (l') (mas.)
eklenti	annexe (l') (fém.)
eylem	verbe
eylem biçimi	forme verbale (la)
eylemin konumu	statut du verbe (le)
genel olarak doğrulama	affirmation en général (l') (fém.)
genelleme	généralisation (la)
gerçeklik düzeni	ordre de la réalité (l') (mas.)
gerçeklik yüklemi	prédicat de réalité (le)
gerçeklikle bağlantı	lien avec la réalité (le)
gösterici [öge]	déictique (le)
hazır olma / hazır bulunma; hazır oluş / hazır bulunuş	présence (la)
hazır olmak; hazır bulunmak	être présent
ilgeç-belirteç	préposition-adverbe (la)

ilk gerçeklik	réalité première (la)
insanın etten kemikten varlığı	chair de l'homme (la)
kavramsal olgu	conceptuel (le)
kişisel doğrulama	affirmation personnelle (l') (fém.)
kişisel kimlik	identité personnelle (l') (fém.)
konu	sujet (le)
konu edilenin niteliği	attribut (l') (mas.)
olguların kendisine erişmek	accéder aux choses mêmes
olguların kendisini ele alma	approche des choses mêmes (l') (fém.)
olgunun kendisiyle temas etme	contact avec la chose même (le)
ortaklık kuran beden	corps associé (le)
ölü sözbiçim	lettre morte (la)
önek	préfixe (le)
önerme	proposition (la)
örtük ekleme	ajout implicite (l') (mas.)
örtük öge	implicite (l') (mas.)
öteki	autrui (l') (mas.)
ötekinin üzerine yansıtma	projection sur autrui (la)
ötekiyle temas etme	contact avec autrui (le)
özdek dışı olgu	chose d'immatériel (la)
özerklik yönetimi	régime de l'autonomie (le)
özneler arasılık	intersubjectivité (l') (fém.)
paylaşılmış deneyim	expérience partagée (l') (fém.)
<i>phusis</i> ve <i>logos</i>'un birliği	unité de la phusis et du logos (l') (fém.)
soyutlama	abstraction (l') (fém.)
sözbiçim	lettre (la)
sözce üretmek	produire un énoncé
sözcelem benzeşmezliği	hétérogénéité énonciative (l') (fém.)

sözcelem biçimi	forme de l'énonciation (la)
sözcelem çözümlemesi	analyse de l'énonciation (l') (fém.)
sözcelem düzeneği	dispositif d'énonciation (le)
sözcelem ediminde bulunmak	faire un acte d'énonciation
sözcelem görüngüsü	phénomène de l'énonciation (le)
sözcelem sahnesi	scène d'énonciation (la)
sözcelem biçimsel aygıtı	appareil formel de l'énonciation (l') (mas.)
sözcelem kendine özgü koşulu	condition spécifique de l'énonciation (la)
sözceye ait metin	texte de l'énoncé (le)
tanıma ; kabullenme	reconnaissance (la)
temas; temas etme	contact (le)
tensel bağ	lien charnel (le)
tensel deneyim	expérience charnelle (l') (fém.)
toplumsal kimlik	identité sociale (l') (fém.)
uyumluluk	cohésion (la)
uzantı	prolongement (le)
varlık kategorisi	catégorie de l'être (la)
varoluş bildiren eylem	verbe d'existence (le)
varoluş kavramı	notion d'existence (la)
yargılama taşıyıcı	porteur de jugement
yaşanmakta olan deneyim katmanı	couche d'expérience vivante (la)
yaşayan önerme	proposition vivante (la)
yetke söylemi	discours oraculaire (le)
yönetim biçimi	régime (le)

Jean-Claude Coquet'nin Söyleyenler Kuramına ait Fransızca - Türkçe Terimce (4)

Fransızca Terim	Türkçe Terim
abstraction (l') (fém.)	soyutlama
accéder aux choses mêmes	olguların kendisine erişmek
acte cognitif (l') (mas.)	bilişsel edim
affirmation (l') (fém.)	doğrulama
affirmation en général (l') (fém.)	genel olarak doğrulama
affirmation personnelle (l') (fém.)	kişisel doğrulama
agencement linguistique (l') (mas.)	dilsel düzenleme
ajout (l') (mas.)	ekleme
ajout implicite (l') (mas.)	örtük ekleme
analyse de l'énonciation (l') (fém.)	sözcelem çözümlemesi
annexe (l') (fém.)	eklenti
appareil formel de l'énonciation (l') (mas.)	sözcelemin biçimsel aygıtı
approche des choses mêmes (l') (fém.)	olguların kendisini ele alma
attribut (l') (mas.)	konu edilenin niteliği
autrui (l') (mas.)	öteki
catégorie de l'être (la)	varlık kategorisi
catégorie grammaticale (la)	dilbilgisel kategori
centre d'expérience (le)	deneyimleme merkezi
chair de l'homme (la)	insanın etten kemikten varlığı
chair du monde (la)	dünyanın fiziksel varlığı
chose d'immatériel (la)	özdek dışı olgu
cohésion (la)	uyumluluk
conceptuel (le)	kavramsal olgu
condition spécifique de l'énonciation (la)	sözcelemin kendine özgü koşulu
contact (le)	temas; temas etme
contact avec autrui (le)	ötekiyle temas etme
contact avec le monde (le)	dünya ile temas etme
contact avec la chose même (le)	olgunun kendisiyle temas etme
corps associé (le)	ortaklık kuran beden
couche d'expérience vivante (la)	yaşanmakta olan deneyim katmanı
décrire l'expérience	deneyimi betimlemek
déictique (le)	gösterici [öğe]

discours oraculaire (le)	yetke söylemi
dispositif d'énonciation (le)	sözcelem düzeneği
empathie (l') (fém.)	duygudaşlık
épistémologique	bilgikuramsal
être présent	hazır olmak; hazır bulunmak
expérience charnelle (l') (fém.)	tensel deneyim
expérience cognitive (l') (fém.)	bilişsel deneyim
expérience corporelle (l') (fém.)	bedensel deneyim
expérience de pensée (l') (fém.)	düşünsel deneyim
expérience du monde (l') (fém.)	dünya deneyimi
expérience partagée (l') (fém.)	paylaşılmış deneyim
expérience perceptive (l') (fém.)	alımlayıcı deneyim
expérience sensible (l') (fém.)	duyumsal deneyim
faire un acte d'énonciation	sözcelem ediminde bulunmak
forme composée (la)	bileşik biçim
forme de l'énonciation (la)	sözcelem biçimi
forme verbale (la)	eylem biçimi
généralisation (la)	genelleme
hétérogénéité énonciative (l') (fém.)	sözcelem benzeşmezliği
identité personnelle (l') (fém.)	kişisel kimlik
identité sociale (l') (fém.)	toplumsal kimlik
implicite (l') (mas.)	örtük öge
insensé	anlamsız
instance corporelle (l') (fém.)	bedensel söyleyen
intercorporéité (l') (fém.)	bedenler arasılık
intersubjectivité (l') (fém.)	özneler arasılık
jonction (la)	birleşme
lettre (la)	sözbiçim
lettre morte (la)	ölü sözbiçim
lien avec la réalité (le)	gerçeklikle bağlantı
lien charnel (le)	tensel bağ
lien sensori-moteur (le)	duyumsal-devinimsel bağ
mise en forme langagière (la)	dilsel bir biçime dönüştürme
nom (le)	ad

notion d'existence (la)	varoluş kavramı
ordre de la réalité (l') (mas.)	gerçeklik düzeni
participer à l'expérience corporelle	bedensel deneyime katılmak
perception (la)	algılama; algı
percevoir	algılamak
phénomène de l'énonciation (le)	sözcelem görüngüsü
porteur d'affirmation	doğrulama taşıyıcı
porteur de jugement	yargılama taşıyıcı
prédicat de réalité (le)	gerçeklik yüklemi
préfixe (le)	önek
préposition-adverbe (la)	ilgeç-belirteç
présence (la)	hazır olma / hazır bulunma; hazır oluş / hazır bulunuş
produire un énoncé	sözce üretmek
projection sur autrui (la)	ötekinin üzerine yansıtma
prolongement (le)	uzantı
proposition (la)	önerme
proposition vivante (la)	yaşayan önerme
propre du langage (le)	dilin özü
réalité première (la)	ilk gerçeklik
reconnaissance (la)	tanıma ; kabullenme
régime (le)	yönetim biçimi
régime de l'autonomie (le)	özerklik yönetimi
régime de l'hétéronomie (le)	bağımlılık yönetimi
relation signifiante (la)	anlamlayıcı ilişki
scène d'énonciation (la)	sözcelem sahnesi
sensation (la)	duyum
sentir	duyumsamak
signifier	anlamlandırmak; anlam taşımak
statut du verbe (le)	eylemin konumu
sujet (le)	konu
syntagme (la)	dizimleştirme
syntagme signifiante (la)	anlamlayıcı dizimleştirme
terme de grammaire (le)	dilbilgisi ögesi

texte de l'énoncé (le)	sözceye ait metin
traduire l'expérience sensible	duyumsanabilir deneyimi çevirmek
trait pertinent (le)	belirleyici nitelik
unité de la <i>phusis</i> et du <i>logos</i> (l') (fém.)	<i>phusis</i> ve <i>logos</i> 'un birliği
valeur sémantique (la)	anlamsal değer
verbe	eylem
verbe d'existence (le)	varoluş bildiren eylem

Jean-Claude Coquet. «Quelques repères historiques pour une analyse de l'énonciation (d'Aristote à Benveniste)», *Littérature* [En ligne]. 2016/3, n° 183. Disponible sur : <<https://www.cairn.info/revue-litterature-2016-3-page-129.htm> >

Terimcileri Hazırlayan: Sündüz Öztürk Kasar

---

¹ Yukarıda yer alan Jean-Claude Coquet'nin Söyleyenler Kuramına ait Türkçe - Fransızca Terimce (4) ile Fransızca - Türkçe Terimce (4) *Dünya Dilleri, Edebiyatları ve Çeviri Çalışmaları Dergisi*'nin ilk üç sayısında yer alan Jean-Claude Coquet'den çevrilmiş üç makalenin terimcilerinin devamı niteliğindedir. Bu nedenle, daha önceki terimcelerde yer alan terimler ve karşılıkları buradaki terimcelere dâhil edilmemiştir.